

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра загальної, вікової та педагогічної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
О.Б. Жильцов
“ ” 2015 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Акмеологія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки _____

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 7.03010301; 8.03010301 «Практична психологія»

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення ІНСТИТУТ ЛЮДИНИ

(назва інституту, факультету, відділення)

2014-2015 навчальний рік

Робоча навчальна програма «Акмеологія» для студентів спеціальностей 7.03010301, 8.03010301 «Практична психологія»

Укладач: Шевцова Олена Михайлівна, доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології, к.психол.н.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри загальної, вікової та педагогічної психології (протокол № 5 від «29» грудня 2014 року).

Завідувач кафедри загальної,
вікової та педагогічної психології,
доктор психологічних наук, професор

_____ (О.П. Сергєєнкова)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини Н.А. Клішевич

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Акмеологія» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою загальної, вікової та педагогічної психології на основі освітньо-професійної програми підготовки магістрів та спеціалістів відповідно до навчального плану для спеціальності „Практична психологія” денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати магістр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Акмеологія», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Акмеологія» є складовою частиною дисциплін психологічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема: опанування системою знань про закономірності процесу професійного становлення особистості, професійної підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у різних галузях народного господарства відповідно до вітчизняних та європейських стандартів.

Мета курсу

Засвоєння магістрантами системи акмеологічних знань, формування вмінь вирішувати широкий спектр акмеологічних проблем і завдань в різних галузях професійної діяльності.

Завдання курсу визначаються необхідністю засвоєння акмеологічних знань та умінь, які найдуть застосування в процесі професійної діяльності практичного психолога.

У результаті вивчення курсу студент повинен:

- узагальнювати й систематизувати накопичені сучасною психологією й суміжними науками знання про психічний і професійний розвиток людини;
- аналізувати історію предмету, методи, структуру й роль акмеології в науково-психологічному забезпеченні розвитку людини;
- орієнтуватися в різних підходах, теоріях і методах психолого-акмеологічного забезпечення: діагностики, корекції, активізації й консультування тих аспектів розвитку, облік яких важливий для оптимізації життєдіяльності людини, особливо її професійно значимих якостей;
- знати специфіку розвитку акмеологічних знань у взаємозв'язку з іншими психологічними дисциплінами (переважно з психологією розвитку, психологією праці, психологією професійної діяльності), а також із суміжними науками про людину й суспільство.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 144 год., із них 18 год. – лекції, 18 год. – семінарські заняття, 6 год. – індивідуальна робота, 6 год. – модульний контроль, 60 год. – самостійна робота, 36 год. – підсумковий контроль.

Вивчення магістрами навчальної дисципліни «Акмеологія»

завершується складанням екзамену.

II. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань 0301 «Соціально-політичні науки»	Нормативна	
Модулів – 3	Шифр та назва спеціальностей 7.03010301, 8.03010301 „Практична психологія”	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		5-й	5-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання - 1		Семестр	
Загальна кількість годин – 144		10-й	10-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	18 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		60 год.	122 год.
		Індивідуальні завдання:	
		6 год.	
Вид контролю:			
іспит (36 год.)			

III. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарські	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні основи акмеології									
1	Предмет акмеології, її місце в системі наук.			2				6	
2	Етапи становлення акмеології як науки			2		2		6	
3	Методологічні основи акмеології. Акмеологічні методи, моделі, технології.			2		4	2	8	
	Разом	36		6		6	2	20	2
Змістовий модуль II. Прикладна акмеологія									
4	Наукові напрямки прикладної акмеології.			2		2		6	
5	Акмеологічна концепція розвитку професіонала. Стадії професійного розвитку.			2		2	2	8	
6	Психолого-акмеологічна служба. Акмеолог як фахівець і професіонал.			2		2		6	
	Разом	36		6		6	2	20	2
Змістовий модуль III. Акмеологічний підхід в розвитку зрілої особистості									
7	Структурні компоненти зрілої особистості.			2		2		6	
8	Психологічний портрет зрілої особистості.			2		2	2	6	
9	Особистісне зростання та його критерії.			2		2		8	
	Разом	36		6		6	2	20	2
	Підготовка до іспиту							36	
	Разом за навчальним планом	144		18		18	6	96	6

IV. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I

ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АКМЕОЛОГІЇ

Лекція 1. Предмет акмеології, її місце в системі наук (2 год.).

Мета, об'єкт, предмет, проблемне поле та основні наукові і практичні завдання акмеології. Наукові орієнтації акмеології, її зв'язок з іншими науками. Акмеологія як наука в системі людинознавства. Сучасне місце акмеології в системі наук. Сучасний стан акмеології. Головні цілі і завдання акмеології на сучасному етапі її розвитку. Інтегративний характер та гуманістична спрямованість сучасної акмеології. Акмеологічні закони та закономірності. Категоріально-понятійний апарат акмеології. Акмеологічні умови та фактори розвитку.

Основні поняття теми: акме, акмеологія, акмеологічні феномени, суб'єкт діяльності, гуманістична спрямованість.

Лекція 2. Етапи становлення акмеології як науки (2 год.).

Передумови виникнення акмеології. Етапи становлення акмеології як науки. Поняття акмеології як науки про розвиток зрілих людей. Акме як період активного розвитку та оволодіння повним комплексом соціальних і професійних функцій дорослої людини. Організаційно-методологічний етап створення акмеологічної теорії. Класифікація акмеології.

Філософське обґрунтування предмета акмеології, акме як елемент філософського знання в історії філософії. Історіософський та інтегративний підходи і взаємозв'язок акмеології з культурологією, з філософської антропологією, етноакмеологією. Розвиток акмеології як фундаментальної науки про вдосконалення людини та досягнення нею конкретних результатів.

Основні поняття теми: акмеологічність, акмеїзм, синергетика, класична акмеологія, базова акмеологія, галузева акмеологія.

Семінар 1. Акмеологія як наука системи людинознавства.

Лекція 3. Методологічні основи акмеології. Акмеологічні методи,

моделі та технології (2 год.).

Методологічні засади акмеології. Класифікація загальнонаукових та часткових акмеологічних методів. Акмеологічна діагностика як вид комплексного, міждисциплінарного, інтегративного пізнання.

Акмеологічні моделі та їх гносеологічні функції. Теоретичні та методологічні основи розробки акмеологічних моделей. Етапи розробки моделей педагогічних систем. Акмеологічні моделі, що засновані на різних формах системного опису.

Акмеологічні технології. Гуманітарні технології самопізнання, самооцінки та саморозвитку. Акмеологічне діяння як інтегрований та ціленаправлений вплив на особистість або групу.

Основні поняття теми: акмеологічна діагностика, акмеологічна модель, соціальна ситуація особистісно-професійного розвитку, акмеограма, акметектоніка, акмеологічна технологія та психотехнологія.

Семінар 2. Методи акмеологічних досліджень.

Семінар 3. Акмеологічні технології.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ПРИКЛАДНА АКМЕОЛОГІЯ

Лекція 4. Наукові напрямки прикладної акмеології (2 год.).

Основні тенденції розвитку акмеології: інтеграція та диференціація. Об'єкт, предмет та завдання прикладних напрямків акмеологічних досліджень.

Інтегративний характер та завдання військової акмеології.

Педагогічна акмеологія як наука про шляхи досягнення професіоналізму в праці педагога. Рівні та етапи професіоналізму діяльності та зрілості особистості педагога.

Соціальна акмеологія та проблема професіоналізму соціальних робітників в умовах перехідного періоду.

Акмеологія управління. Акмеологічна концепція розвитку професіоналізму керівних кадрів.

Основні поняття теми: професіоналізація, професійна реабілітація, соціально-професійне самозбереження, проектування і самопроектування, моніторинг професійного розвитку.

Семінар 4. Акмеологія як інтегративна розвиваюча наука. Види прикладної акмеології.

Лекція 5. Акмеологічна концепція розвитку професіонала. Стадії професійного розвитку (2год.).

Акмеологічні критерії та показники особистісного розвитку. Інтегративні показники професіоналізму в діяльності. Акмеологічні показники професіоналізму. Феномен духовного наповнення професії. Рівні, етапи, шаблі професіоналізму.

Співвідношення соціалізації й професіоналізації в сучасній соціокультурній ситуації. Архітектоніка соціуму й сучасні вимоги до суб'єкта праці.

Акмеологічна складова трудової, професійної діяльності. Акмеологічний вплив. Структура акмеологічної компетентності.

Основні поняття теми: життєве, особистісне та професійне самовизначення, професійна компетенція, оптація, профадаптація, професійно-особистісна діяльність, акмеологічні інваріанти професіоналізму.

Семінар 5. Акме у професійному розвитку людини. Практика розробки акмеограм.

Лекція 6. Психолого-акмеологічна служба. Акмеолог як фахівець і професіонал (2год).

Створення психолого-акмеологічних служб в управлінських системах, відомствах, на підприємствах і в організаціях

Основні цілі та функції. Структурна організація, принципи і особливості діяльності.

Службові вимоги до фахівців – акмеологів. Сфери наукової й практичної діяльності акмеолога. Статус акмеолога як фахівця в організації.

Етична проблема професійної діяльності акмеолога. Професійне зростання акмеолога, професійна кар'єра.

Основні поняття теми: інформаційно-аналітичний супровід, професійне зростання, професійна кар'єра, психолого-акмеологічна служба, функції акмеологічної діяльності, управлінське консультування, акмеолог-консультант, розвивальна діагностика.

Семінар 6. Психолого-акмеологічний супровід становлення професіонала.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В РОЗВИТКУ ЗРІЛОЇ ОСОБИСТОСТІ

Лекція 7. Структурні компоненти психологічної зрілості (2год).

Дорослість і зрілість: зміст понять. Зрілість як найбільш тривалий період онтогенезу. Хронологічні рамки періоду зрілості.

Зрілість професійна як період професійного життя людини, що характеризується досягненням повного професійного розвитку. Складові професійної зрілості.

Основні поняття теми: дорослість та зрілість, особистісна зрілість, інтелектуальна зрілість, емоційна зрілість, соціальна зрілість, професійна зрілість.

Семінар 7. Феномен «акме» та його головні характеристики.

Лекція 8. Психологічний портрет зрілої особистості (2год).

Особистісна зрілість як сукупність психологічних властивостей. Психологічна зрілість, її характеристики.

Ставлення до себе, до інших, до світу - критерій зрілості. Конкретне змістовне наповнення цього поняття у народів, що належать до різних культур і жили в різні історичні епохи .

Основні поняття теми: гуманістична теорія самоактуалізації та самореалізації особистості, психологічна зрілість, самовизначення, самоприйняття, саморозвиток, самореалізація.

Семінар 8. Дорослість та зрілість як ступінь життєвого циклу людини.

Лекція 9. Особистісне зростання та його критерії (2год).

Особистість як внутрішня система саморегуляції людини. Рушійні сили що визначають лінію життя людини. Прагнення до зростання – головна рушійна сила життя та розвитку.

Особистісне зростання як складний багатоаспектний процес. Критерії особистісного зростання: інтраперсональні та інтерперсональні.

Основні поняття теми: інтенціональність, динамічність, цілісність, конструктивність, автономність, соціалізованість, творча адаптивність.

Семінар 9. Акме в контексті життєвого шляху людини. Акмеологічний підхід у вирішенні практичних завдань.

V. Навчально-методична карта дисципліни « Акмеологія»

Разом: 144 год.: лекції – 18 год., семінарські заняття – 18 год., індивідуальна робота – 6 год., самостійна робота – 60 год., модульний контроль – 6 год., іспит – 36 год.

Модулі	Змістовий модуль I	Змістовий модуль II	Змістовий модуль III
Назва модуля	Теоретико-методологічні основи акмеології	Прикладна акмеологія	Акмеологічний підхід в розвитку зрілої особистості
Теми лекцій	1.Предмет акмеології, її місце в системі наук. 2.Етапи становлення акмеології як науки. 3. Методологічні основи акмеології. Акмеологічні методи, моделі технології.	1.Наукові напрямки прикладної акмеології. 2. Акмеологічна концепція розвитку професіонала. 3. Психолого-акмеологічна служба. акмеолог як фахівець і професіонал.	1. Структурні компоненти зрілої особистості. 2. Психологічний портрет зрілої особистості. 3. Особистісне зростання та його критерії.
	3 бали	3 бали	3 бали
Теми семінарських занять	1. Акмеологія як наука системи людинознавства. 2. Методи акмеологічних досліджень. 3. Акмеологічні технології.	1. Акмеологія як інтегративна розвиваюча наука. Види прикладної акмеології. 2. «Акме» в професійному розвитку людини. Практика розробки акмеограм. 3. Психолого-акмеологічний супровід становлення професіонала.	1. Феномен «акме» та його головні характеристики. 2. Дорослість та зрілість як ступінь життєвого циклу людини. 3. Акме в контексті життєвого шляху людини. Акмеологічний підхід в вирішенні практичних завдань.
	33 бали	33 бали	33 бали
Самостійна робота	15 балів	15 балів	15 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Модульна контрольна робота 2 (25 балів)	Модульна контрольна робота 3 (25балів)
Кількість балів за модуль	76 балів	76 балів	76 балів
ІНДЗ	Розробка та складання особистої акмеограми (30 балів)		
Загальна кількість балів	258 балів (коефіцієнт для переведення у 60-бальну шкалу = 4,3)		
Підсумковий контроль	Іспит (40 балів)		

VI. Плани семінарських занять

Змістовий модуль I

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АКМЕОЛОГІЇ

Семінар 1. Акмеологія як наука системи людинознавства.

1. Предмет, об'єкт, проблемне поле, головні цілі та завдання акмеології на сучасному етапі її розвитку.
2. Характеристики акмеології як науки: фундаментальність, гуманістична спрямованість, інтегративний характер.
3. Міждисциплінарні зв'язки акмеології. Соціальна сутність акмеології, її функції та роль у системі людинознавства.
4. Загальні й конкретні методологічні принципи акмеології: детермінізму, гуманізму, розвитку, комплексності, системності, суб'єктності, потенційної та актуальної активності, єдності особистості і діяльності .
5. Природничо - наукова, суспільно - гуманітарна та технологічна орієнтації акмеології.
6. Онтологічний, гносеологічний, аксиологічний і методологічний плани акмеології.

Рекомендована література :

Основна [1-8].

Додаткова [1-5, 11, 16, 21, 28].

Семінар 2. Методи акмеологічних досліджень.

1. Відмінні риси методів акмеологічних досліджень.
2. Характеристика методів інших наук, що застосовуються в акмеологічних дослідженнях.
3. Метод порівняльного аналізу високопродуктивної та малопродуктивної діяльності.
4. Акмеологічний, акмеографічний, акмеоцентричний підходи.
5. Акмеологічні критерії й показники, розробка акмеограм.
6. Системна методологія в побудові акмеологічних описів і моделей. Акмеологічна експертиза.

Рекомендована література :

Основна [1-8].

Додаткова [1-5, 11, 16, 21, 28, 44-45].

Семінар 3. Акмеологічні технології.

1. Відмінні риси та види акмеологічних технологій.
2. Моделювання в акмеології. Системні описи в процесі розробки акмеологічних моделей.
3. Види акмеологічних моделей.
4. Особливості гуманітарно-технологічного розвитку. Акметектоніка.
5. Акмеологічні тренінги програмно-цільової спрямованості.
6. Ігромоделювання як особливий вид акмеологічної технології.
7. Акмеологічні тренінги і технології в розвитку професіоналізму особистості.

Рекомендована література :

Основна [1-8].

Додаткова [1-6, 8-9, 12, 17, 23, 25-27, 34-35, 40].

Змістовий модуль II

ПРАКТИЧНА АКМЕОЛОГІЯ

Семінар 4. Акмеологія як інтегративна розвиваюча наука. Види прикладної акмеології.

1. Тенденції до диференціації в акмеології та інтеграція акмеологічного знання.
2. Прикладна акмеологія й її характеристики.
3. Основні напрямки прикладної акмеології й їхні загальні характеристики.
4. Педагогічна акмеологія.
5. Військова акмеологія. Акмеологія діяльності в особливих і екстремальних умовах.
6. Управлінська акмеологія.
7. Медична акмеологія.
8. Юридична акмеологія.

Рекомендована література :

Основна [1-8].

Додаткова [1-6, 8-9, 13, 15, 19, 23, 25, 27, 30, 32, 34, 36, 45-49].

Семінар 5. Акме в професійному розвитку людини. Практика розробки акмеограм.

1. Сутність феномену «акме» у професійному розвитку.
2. Види професійного акме.
3. Критерії професійного акме в співвідношенні з показниками професіоналізму і професійної компетентності.
4. Умови досягнення професійного акме.
5. Професіограма акмеолога.
6. Змістовне наповнення поняття професійна кар'єра та її варіанти.
7. Акмеологія та психологія.
8. Становлення психолога-професіонала. Професіограма психолога.
9. Професіоналізм психолога як вченого: характеристики та типологія.

Рекомендована література :

Основна [1-8].

Додаткова [1-7, 11, 13, 15, 17, 19-20, 22, 24, 28, 31, 33, 37, 45-49].

Семінар 6. Психолого-акмеологічний супровід становлення професіонала.

1. Розвиток професійної компетентності та її спеціальних видів.
2. Професійна й акмеологічна компетентність.
3. Види і загальні компоненти професійної компетентності.
4. Психологічний та акмеологічний зміст соціально-перцептивної компетенції. Структурна модель та рівні соціально-перцептивної компетентності.
5. Аутопсихологічна компетентність, її характер, структура та рівні.
6. Внутрішньо-особистісні конфлікти, ідеальний та реальний образ професії, професійно-рольова гра, професійна індукція.

Рекомендована література :

Основна [1-8].

Додаткова [1-7, 10, 17, 20-21, 25, 27, 33, 35, 38, 40, 42, 45-49].

Змістовий модуль III

АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В РОЗВИТКУ ЗРІЛОЇ ОСОБИСТОСТІ

Семінар 7. Феномен «акме» та його головні характеристики.

1. Феномен «акме» й деякі загальні умови його формування та розвитку.
2. Загальне та особливе в характеристиках акме у різних людей.
3. Особистісне акме людини та фактори, які його визначають.
4. Соціальні макрофактори, що допомагають або заважають досягненню акме людиною.

5. Роль соціального мікросередовища в досягненні людиною вершини в своєму розвитку.
6. Індивідуальність людини і її акме.
7. Вплив характеристик «Я» людини на досягнення нею акме.

Рекомендована література :

Основна [1-8].

Додаткова [1-7, 10, 17, 20-21, 25, 27, 33, 35, 38, 40, 44-50].

Семінар 8. Дорослість та зрілість як ступінь життєвого циклу людини.

1. Взаємодія індивідуального, особистісного і суб'єктно-діяльнісного розвитку дорослої людини.
2. Поняття психологічної зрілості та її структурні компоненти.
3. «Психологічний портрет» зрілої особистості.
4. Зріла особистість та її характеристики (Гордон Олпорт).
5. Продуктивна особистість (Еріх Фромм).
6. Самоактуалізована особистість та її характеристики (Абрахам Маслоу).
7. Індуїдована особистість (Карл Густав Юнг).
8. Особистість повного функціонування і хороше життя (за К.Роджерсом).

Рекомендована література :

Основна [1-8].

Додаткова [7, 11-12, 18, 21, 28, 33, 37-39, 42-43, 45-49].

Семінар 9. Акме в контексті життєвого шляху людини. Акмеологічний підхід в вирішенні практичних завдань.

1. Підходи до вивчення життєвого шляху людини.
2. Структура життєвого шляху.
3. Особистість як суб'єкт життєвого шляху.
4. Вищі досягнення - "акме" в життєвому шляху особистості.
5. Психологічні характеристики, що допомагають людині досягати акме, та роль в їх формуванні фактора саморозвитку.
6. Внутрішній світ людини як один з факторів досягнення нею вершини у своєму розвитку.
7. Корекція розвитку, що сприяє досягненню акме.

Рекомендована література :

Основна [1-8].

Додаткова [1-7, 18, 21, 28, 33, 43, 45-49].

VII. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Провідними завданням для самостійної роботи студентів з курсу є:

- теоретичне опрацювання отриманої інформації з певної теми;
- практичне застосування отриманих знань у підготовці до практичних занять та ІНДЗ;
- постійне ведення термінологічного словника (кожний понятійне опрацьований модуль – 15 балів).

Змістовий модуль I.

Теоретико-методологічні основи акмеології

Самостійна робота 1. Предмет акмеології, її місце в системі наук.

1. Здійснити порівняльну характеристику об'єкту і предмету акмеології та інших галузей психологічної науки.
2. Описати актуальні проблеми, які входять до предмету вивчення акмеології.
3. Схематично зобразити зв'язок акмеології з іншими науками та її диференціацію.
4. Виділити головні цілі і завдання акмеології на сучасному етапі її розвитку.
5. Розкрити соціальну сутність акмеології, її функції та роль у системі людинознавства.
6. Підготувати доповідь: "Проблеми акмеології в роботах сучасних дослідників" (на основі аналізу наукових робіт в журналах «Акмеологія» та «Акмеологія в Україні: теорія і практика» за означеними темами).

Самостійна робота 2. Методологічні основи акмеології.

1. Виділити відмінні риси методів акмеологічних досліджень. Зробити порівняння з іншими науками.
2. Розкрити особливості акмеологічного знання.
3. Пояснити акмеологічне розуміння категорій «особистість» та «суб'єкт». Зробити порівняння з психологією.
4. Проаналізувати, яким чином в акмеологічних дослідженнях реалізується методологічний принцип «єдність особистості та діяльності» (на конкретних прикладах).
5. Підготувати доповідь: "Акмеологічні ідеї у наукових роботах філософів, психологів, діячів культури" на основі аналізу наукових публікацій (за означеною темою).

Змістовий модуль II.

Прикладна акмеологія

Самостійна робота 3. Наукові напрямки прикладної акмеології.

1. Порівняти акмеографічний підхід у вивченні і розвитку професіоналізму спеціалістів та керівників з підходом психологічним.

2. Розкрити сутність акмеологічної компетентності керівника.
3. Описати феномен гетерохронності особистісно-професійного розвитку.
4. Показати роль продуктивної Я-концепції в розвитку професіоналізму.

Самостійна робота 4. Акмеологічна концепція розвитку професіонала.

Підготувати доповідь: Акмеологічні інваріанти професіоналізму в певних видах професійної діяльності (соціального педагога, психолога, вчителя, менеджера, журналіста, науковця, діяча культури та мистецтва тощо).

Змістовий модуль III.

Акмеологічний підхід в розвитку зрілої особистості

Самостійна робота 5. Дорослість та зрілість.

1. Проаналізувати дорослість та зрілість як важливу ступінь життєвого циклу людини.
2. Зробити порівняльний аналіз суб'єктної парадигми в психології та акмеології щодо зрілої особистості.
3. Розкрити співвідношення аксіологічного та психологічного підходів до зрілої особистості.
4. Зробити аналіз стратегій психологічного та акмеологічного консультування.

Самостійна робота 6. Зріла особистість.

1. Підготувати банк методик вивчення особливостей зрілої людини.
2. Дослідити особливості ціннісних орієнтацій дорослих людей. Здійснити порівняльний аналіз.
3. Психолого-акмеологічна характеристика зрілої особистості. Завдання студентам: описати, опираючись на власні спостереження, узагальнений образ сучасної дорослої людини.

Самостійна робота 7. Особистісне зростання.

Підготуйте доповідь «Перспективи використання ідей Г.Олпорта, К.Юнга, Е.Фромма, А.Маслоу та інших психологів при вирішенні проблем розвитку зрілої особистості в акмеології».

VIII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА (навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДР захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Акмеології» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Вимоги до ІНДЗ та їх оцінювання:

Індивідуальним навчально-дослідним завданням з курсу «Акмеологія» є розробка та складання особистої акмеограми студента.

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Акмеологія».

Студент може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 30 балів.

Орієнтовна структура ІНДЗ – навчально-психологічного самодослідження у вигляді акмеограми, на основі якої готується доповідь презентація: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1 і 7.2.

Таблиця 7.1

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	3 бали
2.	Складання плану дослідження	2 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів дослідження в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	5 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	2 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання означених проблем, визначення перспектив.	5 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи	3 бали

7.	Презентація дослідження	10
	Разом	30 балів

Таблиця 7.2

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	25-30	Відмінно
Достатній	19-24	Добре
Середній	13-18	Задовільно
Низький	0-12	Незадовільно

Орієнтовна тематика індивідуальних навчальних досліджень з дисципліни «Акмеологія»

1. Акмеологічні ідеї у наукових роботах філософів, психологів, діячів культури.

2. Особливості акмеологічного знання.

3. Акмеологічне розуміння категорій «особистість» та «суб'єкт».

4. Реалізація методологічного принципу «єдність особистості та діяльності» в акмеологічних дослідженнях.

5. Акмеографічний підхід у вивченні і розвитку професіоналізму спеціалістів та керівників.

6. Акмеологічна компетентність керівника.

7. Застосування акмеологічних тренінгів програмно-цільової спрямованості в розвитку професіоналізму.

8. Ігромодельовання як акмеологічний метод.

9. Феномен гетерохронності особисто-професіонального розвитку.

10. Роль продуктивної Я-концепції в розвитку професіоналізму.

11. Психобіографічний метод в акмеологічних описах.

12. Проблема розкриття творчого потенціалу в акмеологічних дослідженнях.

13. Акмеологічні інваріанти професіоналізму в певних видах професіональної діяльності (соціального педагога, психолога, вчителя, менеджера, журналіста, науковця, діяча культури та мистецтва тощо).

14. Творчість та професійна діяльність.

15. Особистісна динаміка професійного розвитку у процесі життя.

16. Кризи особистісного та професійного розвитку. Професійне акме.

17. Професійна діяльність як форма подолання життєвих труднощів.

18. Особистісні стратегії подолання життєвих труднощів та розвиток (К.Роджерс, Е.Фромм).

19. Психологічні особливості розвитку стратегій подолання В.Джеймса.

20. Стратегії подолання в психоаналізі (З.Фрейд, К.-Г.Юнг).

21. Психологічне подолання в індивідуальній психології. Стиль життя як сукупність стратегій подолання (А.Адлер).
22. Терапія фіксованої ролі: стратегія подолання від Дж. Келлі.
23. Стратегія подолання автоматичних думок від А.Бека.
24. Акмеологічні компоненти аутопсихологічної діяльності.
25. «Акме» в контексті життєвого шляху людини.
26. Умови досягнення професійного «акме».
27. Дорослість та зрілість як важливі ступені життєвого циклу людини.
28. Суб'єктна парадигма в психології та акмеології.
29. Співвідношення аксіологічного та психологічного підходів до особистості.
30. Акмеологічне вивчення людини як індивіда, особистості та суб'єкта діяльності.
31. Феномен «акме» та його головні характеристики.
32. Акме у професійному розвитку людини.
33. Стратегії психолого-акмеологічного консультування.
34. Природничо-наукова, суспільно-гуманітарна та технологічна орієнтації акмеології.
35. Онтологічний, гносеологічний, аксіологічний і методологічний плани акмеології.
36. Відмінні риси методів акмеологічних досліджень.
37. Акмеологічний, акмеографічний, акмеоцентричний підходи.
38. Акмеологічні критерії й показники, розробка акмеограмм.
39. Системна методологія в побудові акмеологічних описів і моделей. Акмеологічна експертиза.
40. Сфери наукової й практичної діяльності акмеолога.
41. Статус акмеолога як фахівця в організації. Професіограма акмеолога.
42. Етична проблема професійної діяльності акмеолога.
43. Тенденції до диференціації в акмеології та інтеграція акмеологічного знання.
44. Перспективи використання ідей А.Маслоу при вирішенні деяких проблем акмеології.
45. Б.Г.Ананьев - першовідкривач і дослідник найскладніших проблем людинознавства.

ІХ. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення магістрантів із дисципліни «Акмеологія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового

оцінювання здійснюється відповідно до навчального плану. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл..

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю:

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	9
2.	Відвідування семінарських занять	9
3.	Відповіді на семінарських заняттях	90
4.	Модульні контрольні роботи (1,2,3)	75
5.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30
6.	Самостійна робота (1,2,3)	45
	Загальна кількість балів	258
	Розрахунок коефіцієнту	4,3*
7.	Екзамен	40
Примітка: * задля переведення у 60-бальну шкалу бали студента потрібно поділити на коефіцієнт 4,3.		

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю	FX

	повторного складання)	
60 – 74	«задовільно»	ED
75 – 89	«добре»	CB
90 – 100	«відмінно»	A

X. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у таблиці.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

XI. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

• *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

• *Наочні*: ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Матеріал курсу викладається студенту на лекційних заняттях. Готуючись до семінарських занять по додатковій літературі студент розширює своє бачення проблем, що досліджуються.

Готуючи відповіді на питання самостійної роботи студент уточнює своє розуміння матеріалу. Виконання самостійної роботи здійснюється в робочих зошитах у довільній формі.

На індивідуальних заняттях студент має можливість щодо покращення своєї оцінки отриманої на семінарі (чи не отриманої в силу різних причин) в результаті співбесіди з викладачем. У випадку недостатнього розуміння тих

питань, що вивчаються, студент має змогу звернутися до викладача за роз'ясненнями на індивідуальних консультаціях.

2) Методи оцінювання:

Оцінюванню підлягає робота студента на семінарських заняттях (підготовка, відповідь, активність у доповненнях, опануванні чи обговоренні - дискусії), підготовка відповідей на завдання самостійної роботи, та активність пізнавального плану на індивідуальних заняттях.

Оцінюється як володіння матеріалом, так і мисленнєва активність студента, що виявляється в чітких формулюваннях думок та в постановці проблемних питань.

Особливою формою оцінювання і контролю є модульна контрольна робота.

Студенти мають право на зарахування заліку по результатам підсумкового контролю.

XII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ засоби підсумкового контролю;
- ✓ завдання для поточного контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Акмеологія».

XIII. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Предмет, об'єкт та проблемне поле акмеології.
2. Головні цілі і завдання акмеології на сучасному етапі її розвитку.
3. Характеристики акмеології як науки: фундаментальність, гуманістична спрямованість, інтегративний характер.
4. Міждисциплінарні зв'язки акмеології. Соціальна сутність акмеології, її функції та роль у системі людинознавства.
5. Загальні і конкретні методологічні принципи акмеології.
6. Етапи становлення акмеології як науки.
7. Природничо-наукова, суспільно-гуманітарна та технологічна орієнтації акмеології.
8. Відмінні риси методів акмеологічних досліджень.
9. Характеристика методів інших наук, що застосовуються в акмеологічних дослідженнях.
10. Метод порівняльного аналізу високопродуктивної та малопродуктивної діяльності.
11. Акмеологічні критерії й показники, розробка акмеограмм.
12. Системна методологія в побудові акмеологічних описів і моделей.
13. Тенденції до диференціації в акмеології та інтеграція акмеологічного

знання.

14. Прикладна акмеологія й її характеристики.
15. Предмет та завдання прикладної акмеології.
16. Основні напрямки прикладної акмеології і їхні загальні характеристики.
17. Педагогічна акмеологія. Критерії та рівні професіоналізму педагога.
18. Управлінська акмеологія. Сутність та особливості управлінської діяльності.
19. Акмеологія діяльності в особливих і екстремальних умовах. Військова акмеологія.
20. Медична акмеологія. Основні категорії та поняття медичної акмеології.
21. Юридична акмеологія.
22. Відмінні риси та види акмеологічних технологій.
23. Моделювання в акмеології. Системні описи в процесі розробки акмеологічних моделей. Види акмеологічних моделей.
24. Особливості гуманітарно-технологічного розвитку. Акметектоніка.
25. Ігромоделювання як особливий вид акмеологічної технології.
26. Акмеологічні тренінги і технології в розвитку професіоналізму особистості.
27. Акмеологічні ідеї у наукових роботах філософів, психологів, діячів культури.
28. Особливості акмеологічного знання.
29. Акмеологічне розуміння категорій «особистість» та «суб'єкт».
30. Реалізація методологічного принципу «єдність особистості та діяльності» в акмеологічних дослідженнях.
31. Акмеографічний підхід у вивченні і розвитку професіоналізму спеціалістів та керівників.
32. Акмеологічна компетентність керівника.
33. Застосування акмеологічних тренінгів програмно-цільової спрямованості в розвитку професіоналізму.
34. Феномен гетерохронності особистісно-професіонального розвитку.
35. Роль продуктивної Я-концепції в розвитку професіоналізму.
36. Психобіографічний метод в акмеологічних описах.
37. Проблема розкриття творчого потенціалу в акмеологічних дослідженнях.
38. Акмеологічні інваріанти професіоналізму в певних видах професіональної діяльності (соціального педагога, психолога, вчителя, менеджера, науковця, діяча культури та мистецтва тощо).
39. Зріла особистість та її характеристики (Гордон Олпорт).
40. Продуктивна особистість (Еріх Фромм).
41. Самоактуалізована особистість та її характеристики. Шляхи розвитку самоактуалізації (Абрахам Маслоу).
42. Індувідована особистість (Карл Густав Юнг).
43. Особистість повного функціонування та хороше життя (за К. Роджерсом).
44. Творча особистість та її риси з акме-позицій.
45. Психологічний портрет творчої особистості.

46. Розвиток творчості в онтогенезі. Чинники сімейних стосунків сприятливі для розвитку творчих здібностей.
47. Творчість та професійна діяльність.
48. Особистісна динаміка професійного розвитку у процесі життя.
49. Кризи особистісного та професійного розвитку. Професійне акме.
50. Професійна діяльність як форма подолання життєвих труднощів.
51. Особистісні стратегії подолання життєвих труднощів та розвиток (К.Роджерс, Е.Фромм).
52. Психологічний портрет зрілої особистості.
53. Акмеологічні компоненти аутопсихологічної діяльності.
54. «Акме» в контексті життєвого шляху людини.
55. Умови досягнення професійного «акме».
56. Дорослість та зрілість як важливі ступені життєвого циклу людини.
57. Суб'єктна парадигма в психології та акмеології.
58. Співвідношення аксіологічного та психологічного підходів до особистості.
59. Акмеологічне вивчення людини як індивіда, особистості та суб'єкта діяльності.
60. Методи акмеологічних досліджень.
61. Феномен «акме» та його головні характеристики.
62. Акме у професійному розвитку людини.
63. Конфлікти професійного самовизначення.
64. Характеристика етапів професійного становлення особистості.
65. Психологічний супровід професійного становлення особистості.
66. Людина як суб'єкт професійної діяльності.
67. Роль індивідуально-психологічних властивостей особистості в формуванні професійної придатності.
68. Види професійних деформацій особистості.
69. Типи профконсультації та її особливості на різних етапах професійного становлення.
70. Роль індивідуально-психологічних властивостей особистості в формуванні професійної придатності.
71. Професійні деформації особистості. Характеристика основних професійних деформацій.
72. Синдром емоційного вигорання особистості в професійній діяльності.
73. Працеголізм. Психологічний портрет працеголіка.
74. Психологічні детермінанти професійних деформацій особистості.
75. Особистісне зростання та його критерії.

XIV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Акмеология : учебник / за ред. А.А.Деркача. – М.: РАГС, 2004. – 688 с.

2. Акмеология : учебник / за ред. А.А.Деркача. – М.: РАГС, 2006. – 424 с.
3. Архипова С. П. Основи акмеології: навч. посіб. / С. П. Архипова; Черкас. нац. ун-т імені Б.Хмельницького. – Черкаси : ЧНУ, 2009. – 128 с.
4. Гладкова В. М. Основи акмеології : підручник / В. М. Гладкова, С. Д. Пожарський. – Львів : Новий світ-2000, 2011. – 319 с.
5. Деркач А.А. Акмеология / А.А.Деркач, В.Г.Зазыкин. – С.-Пб. : Питер, 2003. – 256 с.
6. Основи акмеології для менеджерів освіти : навч. посіб. / Г. Х. Яворська, О. А. Гладкова, О. А. Горчакова. – К. : Освіта України, 2012. – 248 с.
7. Пальчевський С.С. Акмеологія : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Степан Пальчевський. – К. : Кондор, 2008. – 398 с.
8. Селезнева Е.В. Общая акмеология / Елена Селезнева. – М. : РАГС, 2010. – 206 с.

Додаткова література

1. Акмеологія – наука ХХІ століття: матеріали ІV міжнародної наук.-практ. конфер., 30 трав. 2014 р., м. Київ / М-во освіти і науки України, Укр. Академ. Акмеол. Наук, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка ; редкол.: В.О. Огнев'юк, В.М. Антонов, О.А. Дубасенюк та ін. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – 512 с.
2. Акмеологія – наука ХХІ століття: матеріали ІІІ міжнародної наук.-практ. конфер. / заг. ред. В. О. Огнев'юка. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 230 с.
3. Акмеологія – наука ХХІ століття: розвиток професіоналізму: Матеріали Другої міжнародної науково-практичної конференції / наук. редактув. : В.І.Перевозчиков. – К. : КМПУ імені Б.Д.Грінченка, 2008. – 496 с.
4. Акмеологія в Україні: теорія і практика : збірник наукових праць / редкол.: Огнев'юк В.О. та ін. – К., 2013. – № 23. – 84 с.
5. Акмеологія в Україні: теорія і практика : збірник наукових праць / редкол.: Огнев'юк В.О. та ін. – К., 2013. – № 24. – 80 с.
6. Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери : тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції. – Хмельницький : ХІСТ Університету «Україна», 2011. – 327 с.
7. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания / Борис Герасимович Ананьев. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1968. – 339 с.
8. Антонов В.М. Кібернетична акмеологія і тестологія гармонійної акмеологічної людини: технології, методики колективно-індивідуального комп'ютерного тестування та діагностики : довідник / В.М.Антонов. – К., 2013. – 255 с.
9. Антонов В.М. Кібернетична акмеологія: технологія розвитку та удосконалення особи : монографія / В.М.Антонов. – К. : ВПЦ «Київський ун-т», 2011. – 290 с.
10. Безносков С. П. Профессиональная деформация личности / С. П. Безносков. – СПб. : Речь, 2004. – 272 с.

11. Бодалев А.А. Акмеология развития человека: феноменология, закономерности, механизмы / А.А.Бодалев // Человек и образование : научный журнал; Институт пед. образования и образования взрослых РАО. – № 3-4, 2007. – С. 13-18.

12. Бодалев А.А. Акмеология. Настоящий человек. Каков он и как им становятся? / Алексей Бодалев, Надежда Васина. – С.-Пб. : Речь, 2010. – 224 с.

13. Гладкова В. М. Професійне самовдосконалення менеджерів вищих навчальних закладів: акмеологічні основи : монографія / В. М. Гладкова. – К. : Освіта України, 2013. – 350 с.

14. Горская Г. Б. Психологические проблемы ранней профессионализации / Г. Б. Горская // Психологические проблемы самореализации личности / под ред. О. Г. Кукосяна. – Краснодар : КубГУ, 1997. – С. 45-56.

15. Гузій Н. В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти : монографія / Н. В. Гузій. – К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2004. – 243 с.

16. Деркач А.А. Акмеология в вопросах и ответах / Анатолий Деркач, Елена Селезнева. – М. : МПСИ, МОДЭК, 2007. – 248 с.

17. Деркач А.А. Акмеология. Личностное и профессиональное развитие человека / Анатолий Деркач – в 3-х кн. – М. : Московская типография № 2, 2000. – 1468 с.

18. Джанерьян С. Т. Характеристики профессиональной Я-концепции / С. Т. Джанерьян // Личность и бытие : сб. науч. трудов. – Краснодар, 2002. – С. 59-63.

19. Дубасенюк О.А. Професійна педагогічна освіта: акме-синергетичний підхід: монографія / О.А.Дубасенюк та інші; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. – Житомир: ЖДУ ім.І.Франка, 2011. – 387 с.

20. Зеер Э. Ф. Кризисы профессионального становления личности / Э. Ф. Зеер, Э. Э. Сыманюк // Психологический журнал. – 1997. – Т.18. – № 6. – С. 35-44.

21. Зубра А.С. Акмеология – ключи к успеху / Алексей Зубра. – М. : Дикта, 2011. – 196 с.

22. Климов Е. А. Психология профессионала: учеб. пособ. / Е. А. Климов. – М.-Воронеж: МОДЭК, 1996. – 400 с.

23. Кузьмина (Головко-Гаршина) Н. В. Акмеологическая теория повышения качества подготовки специалистов образования / Н. В. Кузьмина. – М. : Иссл. центр повыш. кач-ва подгот. спец-ов, 2001. – 144 с.

24. Маркова А. К. Психологические критерии и ступени профессионализма учителя / А. К. Маркова // Педагогика. – 1995. – № 6. – С. 55-63.

25. Митина Л. М. Психология труда и профессионального развития учителя : учеб. пособ. / Л. М. Митина. – М. : Академия, 2004. – 320 с.

26. Поташник М. М. Управление профессиональным ростом учителя в современной школе : метод. пособ. / М. М. Поташник. – М. : Центр педагогического образования, 2009. – 448 с.

27. Поясок Т.Б. Система застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх економістів: монографія / за ред. С.О.Сисоєвої. – Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2009. – 348 с.

28. Проблемы общей акмеологии / А. Реан, Е. Рыбалко, Н. Грищенко, Л. Кулешова и др.; за ред. А. Реана. – С.-Пб. : Изд. дом Санкт-Петербургского ГУ, 2000. – 156 с.

29. Реан А. А. Психология изучения личности : учеб. пособие / А. А. Реан. – СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 1999. – 288 с.

30. Рыбалко Л.С. Методолого-теоретичні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя (акмеологічних аспектів) : монографія / Л.С.Рыбалко; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2007. – 443 с.

31. Романова Е. С. 99 популярных профессий. Психологический анализ и профессиограммы / Е. С. Романова. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2008. – 464 с.

32. Сазоненко Г.С. Компетентність у системі неперервної освіти: акмеологічна модель : науково-метод. посібник / Г.С.Сазоненко, В.В.Пристапа. – Макарів: Софія, 2013. – 416 с.

33. Самоукина Н. В. Психология и педагогика профессиональной деятельности : учебник / Н. В. Самоукина. – М. : ЭКМОС, 1999. – 351 с.

34. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти: навч. посібник / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової. – К. : Міленіум, 2004. – 264 с.

35. Ситников А. П. Акмеологический тренинг: Теория. Методика. Психотехнологии : монография / А. П. Ситников. – М. : Технологическая школа бизнеса, 1996. – 428 с.

36. Слостенин В. А. Профессионализм педагога: акмеологический контекст / В. А. Слостенин // Педагогическое образование и наука. – 2002. – № 4. – С. 4-9.

37. Слободчиков В. И. Основы психологической антропологии. Психология развития человека: Развитие субъективной реальности в онтогенезе: учеб. пособ. / В. И. Слободчиков, Е. И. Исаев. – М.: Школьная пресса, 2000. – 416 с.

38. Степанова Е.И. Психология взрослых: экспериментальная акмеология [монография] / Екатерина Степанова. – С.-Пб. : Алетейя, 2000. – 288 с.

39. Татенко В. А. Психология в субъектном измерении / В. А. Татенко. – К. : Вид. центр “Просвіта”, 1996. – 404 с.

40. Тренинг профессиональной идентичности / авт.-сост. Л. Б. Шнейдер. – М. : Изд-во МПСИ; Воронеж : МОДЭК, 2003. – 208 с.

41. Формування акмеологічної компетентності курсантів : навч.-метод. посібник / укладач А.О.Майборода. – Черкаси: ФОП Гордієнко Є.І., 2013. – 136 с.

42. Цукерман Г. А. Психология саморазвития / Г. А. Цукерман, Б. М. Мастеров. – М. : Интерпракс, 1995. – 288 с.

43. Чеснокова И. И. Самосознание, саморегуляция, самодетерминация личности / И. И. Чеснокова // Проблемы психологии личности. – М. : Наука, 1982. – С. 121-126.

44. Шадриков В. Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности / В. Д. Шадриков. – М. : Логос, 2002. – 185 с.

45. Шевцова О.М. Професійна Я-концепція фахівця: теоретичний аналіз проблеми категоріального визначення / О. М. Шевцова // Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць / Ун-т менедж. освіти АПН України, Асоц. безперерв. освіти дорослих ; редкол. : О.Л.Ануфрієва та ін. – К., 2005 – Вип. 12 / голов. ред. В.В.Олійник. – К. : Геопринт, 2009. – С. 310-316.

46. Шевцова О.М. Розвиток професійної Я-концепції вчителів, які працюють в інноваційних освітніх закладах, засобами психологічного тренінгу / О.М.Шевцова // Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць / Ун-т менедж. освіти АПН України, Асоц. безперерв. освіти дорослих ; редкол. : О.Л.Ануфрієва та ін. – К., 2005 – Вип. 11 / голов. ред. В.В.Олійник. – К. : Геопринт, 2009. – Ч. 2. – С. 334-342.

47. Шевцова О.М. Інноваційна діяльність як чинник особистісно-професійного розвитку вчителів початкової школи / О.М.Шевцова // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. праць / Ун-т менедж. освіти НАПН України, редкол. : О.Л.Ануфрієва [та ін.]. – К., 2005 – Вип. 1 (14), ч. 2 : Психологія / голов. ред. В.В.Олійник. – 2010. – С.463-472.

48. Шевцова О. М. Особливості емоційно-оцінної складової професійної самосвідомості вчителів-інноватиків / О. М. Шевцова // Освітній простір. Глобальні, регіональні та інформаційні аспекти : наук.-метод. ж-л – Вип. 1(11). – Чернівці : Черемош, 2013. – С. 191-195.

49. Шевцова О. М. Своєрідність професійних Я-концепцій вчителів ЗНЗ в залежності від характеру педагогічної діяльності / О. М. Шевцова // Проблеми сучасної педагогічної освіти : збірник наук. праць / РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» ; редкол. : О. В. Глузман [та ін.] / гол. ред. О. В. Глузман. – Серія «Педагогіка і психологія» – Вип. 41. – Ч. 4. – Ялта : РВВ КГУ, 2013. – С. 312-320.

50. Шнейдер Л. Б. Профессиональная идентичность: теория, эксперимент, тренинг: учеб. пособ. / Л. Б. Шнейдер. – М. : МССИ; Воронеж : НПО «МОДЭК», 2004. – 600 с.